N^er 220. ROK 1834. PIĄTEK 26 WRZEŚNIA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz świąt uroczystych w drukarni St. Gieszkowskiego

Zaliczenie na trzy miesiące wraz z Rozmaitościami Złp. 12. miesięczne Złp. 5.

IMIONA RZYMSKIE.
Dziś Józefata B.

IMIONA SŁAWIANSKIE.
Dziś Swiętopełk Sty.

Gazeta Krakowska.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE
Barometr zredukowany na 0° Reaumiura.

Dzień godz:	Barometr do 0° R red w miarze Paryzkiey	Stopnie ciepła podług Reaumura	Therm. suchy	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi.
7	27" 7"379	+ 20.4	1°,87	Żaden	Pochmurno	
12	7,096	11, 1	1, 58	Pł. Zachodni średni	„ „	
25 3	6.683	11, 6	1, 55	Zachodni średni	„ „	
9	6, 749	+ 5, 4	2, 13	„ słaby	Pogoda z Chmurami	

Z dniem ostatnim bieżącego miesiąca, kończy się zaliczenie trzechmiesięczne na Gazetę Krakowską z Rozmaitościami. Łaskawi jéy czytelicy, raczą się wcześniéy wpisywać w Kantorze teyże Gazety, lub w składzie jey u P. Kocha.

Część Urzędowa.

Nro 4650 D. G. S.
SENAT RZĄDZĄCY.
Wolnego Niepodległego i Scisłe Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Zamianowawszy tłómaczem przysięgłym języka rossyiskiego P. Teodora Lekszyckiego z przeznaczeniem mu prawa pobierania taxy za wszelkie tłómaczenia bądź władz publicznych bądź stron prywatnych uskutecznione w stosunku złp. jeden od kopiowania, zamianowanie to do wiadomości powszechnéy ninieyszym podaje.

Kraków d. 19 Września 1834.

Prezes Senatu
WIELOGŁOWSKI.
Sekretarz Glny Senatu
DAROWSKI
Nowakowski Sekr. Exp. Senatu.

Część Polityczna.

WIADOMOŚCI Z WCZORAYSZEY POCZTY.

PARYŻ 15 Września. Rząd odebrał wczoray wiadomości z teatru woyny: »Rodil opuścił dnia 11 Aspeytia. Don Carlos rzucił się w dolinę Aratia. — Epartero udał się do Orchandiana, *dla ścigania go znowu.* — Osada Elizondy powiększa nieśmiałość karlistów. Junta znayduje się w Saldias i sama niewie gdzie się przenieść.» —

Dziennik *Bon sens* donosi, o przybyciu gońca, który opuścił Madryt dnia 9 o godzinie 2 zrana i przywiózł wiadomość potwierdzającą, że wszyscy ministrowie podali się do dymissyi, lecz że królowa zatrzymała hr. Torreno, i zleciła mu utworzenie nowego ministerstwa. — Stronnictwo niepokojące zaczyna tam brać górę i przesilenie grozi Hiszpanii. —

Dziennik *Indicateur de Bordeaux*, jak wiadomo barwy republikanckiéy, takie jednak zawiera naynowsze doniesienia z Hiszpanii: «Dochodzące nas wiadomości z tego kraju, dowodzą, że woyna domowa w trzech zbuntowanych prowincyach, nie tak bliską jest jeszcze swego kresu, jak tego wymagają widoki świata politycznego. Ponieważ przed wszystkiem winni jesteśmy prawdę naszym czytelnikom, udzielamy im przeto rzecz całą tak jak się ma, wedle listu naszego korrespondenta z Bajonny pod dniem 11 Września.

Karliści, tak jak świeżo donieśliśmy, zaraz po odmaszerowaniu Rodila spuścili się napowrót z gór, usiłując opanować miasto Vera, (czy nie to samo co Bergara?) dla ustanowienia tam władzy celnéy w imieniu Karola V. Podług innych wiadomości, które wprawdzie podróżni tylko przywieźli, powtórny attak na Vera, był jeszcze pomyślnieyszy od pierwszego. Powstańcy zdobyli szturmem to miasto, ze wszech stron otwarte, i słaby garnizon jego w pień wycięli. Potwierdza się wiadomość, że D. Carlos był téy walce obecny, ale sam niedowodził attakiem.» — Mówią także o attaku jenerała Zumalacarreguy na miasteczko Viana. Miał on bydź wprawdzie odparty, ale ze znaczną stratą woysk królowéy. —

Wczoray skonfiskowano na poczcie i w kantorach całe wydanie *Trybuny*.

Pogłoska iż Torreno stawa na czele administracyi hiszpańskiéy, podniosła dziś znacznie papiery tego kraju; ponieważ spekulanci nasi, w obecném swém położeniu, przyjęcie planu Torrena przymuszeni są uważać za szczęście dla siebie, bo lepiey cóś odzyskać, jak wszystko stracić.

Don Carlos wydał znowu trzy wyroki.— Pierwszym ustanawia order prawowładztwa, *Legitimité* który na wzór orderu *Fleur de Lys* we Francyi, ma bydź na czerwoney wstążce noszony. Patenta wydaje Zamlacarreguy, jako cywilny i wojenny wielki mistrz tego orderu. Ci którzy na takowy order zasłużą, mają przed innymi pierwszeństwo do wszelkich urzędów w kraju.— Drugi dekret, przyznaje wszystkim officerom którzy istniejącego rządu uznać niechcieli, i przez to zmuszeni byli uchodzić za granicę, wyższe stopnie w woysku i nadto obiecuje szczególną tym nagrodę, którzy przybędą do Nawarry dla służenia królowi.— Trzeci stanowi nagrody dla wszystkich cywilnych urzędników, którzy woleli utracić swe posady, nie służyć rządowi nieprawemu.

(G. P. S.)

WIADOMOŚCI Z POPRZEDNICH POCZT.

Warszawa 19 *Września*. Nasz pracowity J. N. Kurowski znowu wytłómaczył na język polski nader pożyteczne dzieło p. t.: »Wyjawienie sposobów jakich handlujący końmi używają do ich upięknienia i odmłodnienia, a następnie do oszukiwania kupujących konie, z dodaniem o naynowszym i nayprostszym sposobie anglizowania koni i korzyściach jakie ztąd dla handlarza końmi wynikają, przez S. V. Tenneker, majora w kawaleryi król.-saskiéy, dowódzcę batalijonu pociągów, koniuszego i nadlekarza weterynaryinego, kawalera orderu zasług cywilnych i członka niektórych uczonych towarzystw.» Dzieło to już wyszło na widok publiczny z drukarni A. Gałęzowskiego i spółki, nabydź go można we wszystkich księgarniach Warszawskich i po prowincyach za złp. 4.

(G. W.)

Petersburg 3 *Września*. Cesarz Jmć ozdobił orderem Polskim ś. Stanisława trzeciéy klassy, szambelana króla Jmć szwedzkiego Morgenstierna.

Dzierżawca majętności Freudenberg w Inflantach, Józef Krestling, otrzymał na przedstawienie ministra spraw wewnętrznych, za wynalazek uprawy ziemi przez dodanie gliny palonéy, medal na wstążce orderu ś. Anny do noszenia w pętlicy.

Donoszą z Dorpatu o wynalazku bardzo ważnym, zwłaszcza dla téy prowincyi nadzwyczaynie ubogiéy w środki komunikacyjne, to jest o powozie wyrachowanym i wymierzonym na zwyczayną objętość wozu wieśniaczego, który można zamienić w sanki i na powrot w powóz kołowy, bez potrzeby poruszania znaydującego się na nim ciężaru. Doktór Merkel wydawca gazety wychodzącéy w Dorpacie, przekonawszy się z przedstawionego sobie modelu o użyteczności tego wynalazku, wezwał ziomków swoich, ażeby we wszystkich trzech prowincyach zbierano po wsiach i miastach składki pieniężne i takowe złożono inflanckiemu towarzystwu ekonomicznemu. Tymczasem wynalazca, który jest człowiekiem ubogim i obarczonym liczną rodziną, złożył u P. Merkel swóy model z zaręczeniem że wynalazku swego nikomu innemu nie udzieli, a gdy zbierze się ze składek 10 lub 15 tysięcy rubli bomażnych, model będzie oddany rzeczonemu towarzystwu do rozpoznania, w razie zaś dowiedźionéy użyteczności, cała składka dostanie się wynalazcy w nagrodę, a wynalazek będzie własnością publiczną.

Donoszą z Wiburga pod dniem 20 sierpnia, iż w chwili kiedy kończono budowę reszty domów na pogorzeliskach dawnieyszemi pożarami zrządzonych, powstał d. 16 rano o godzinie 2 ogień gwałtowny, który

w ciągu kilku godzin, zadał nową i okropną klęskę tamteyszemu miastu, zwłaszcza w budynkach drewnianych, do czego się tegoroczna posucha niemało przyczyniła. Pomimo nayusilnieyszego ratunku trwał pożar przez 8 godzin. Poniesione szkody w towarach i sprzętach domowych są znaczne.

Tuteysze dzienniki umieściły następującą wiadomość o amerykańskich osadach należących do rossyiskiéy kompanii handlowéy. Na północno-zachodnim brzegu Ameryki dochodzą te posiadłości do 54° 40 szerokości, gdzie z posiadłościami angielskiemi graniczą. Na południo-wschód dotykają Mexyku i Nowéy Kalifornii. W téy stronie założona została warownia rossyiska. Całe pasmo kraju pomiędzy wskazanym powyżéy stopniem szerokości a 140° dług. wschodniéy, od Grenwich i morza lodowatego, należy do rossyisko-amerykańskiéy kompanii; nieco daléy mieszkają wolni Indyanie i Eskinowie, których wszelako Anglija za poddanych swoich uważa. Z wyspami do tego należącemi, nie ma jeszcze ta posiadłość oznaczonych granic, których szuka aż do Japan, na wyspach Sandwichskich, w Mexyku, u wolnych Indyan i posiadłości angielskich. Granice od strony Anglii i Zjednoczonych krajów ustanowiono już w latach 1821 i 1825. Z Mexykiem i krajem Japan, niezrobiono jeszcze żadnych układów. Wyspy należące do kompanii składają się z trzech archipelagów, to jest Kurylów, Aleuten i Sitka. Z pomiędzy pojedynczych grup wyspowych zasługują na wzmiankę Kandijak, tudzież wyspy, Eudoxia, w stronie południowo-zachodniéy od Kandijak, Szumagin, ś. Mateusza, ś. Wawrzeńca i niektóre inne. *(G. W.)*

Madryt 28 *Sierpnia.* Rząd udzielił niedawno kortezom instrukcyą przepisaną posłowi swemu w Rzymie; brzmi ona jak następuje: »Królowa rejentka poleciła mi przesłać WPanu kopiją depeszy, udzielonéy posłowi naszemu w Wiedniu, a to w zamiarze wykazującym się dostatecznie z samego dokumentu. Ta depesza jest prawie jednobrzmiąca z depeszami posłanemi ministrom królowéy przy dworach Rossyi i Pruss. Królowa Jmci spodziewa się, że ten krok uczyniony w tak dobrym celu, położy koniec wahaniu się niektórych mocarstw względem uznania królowéy, ma oraz nadzieję że rząd papiezki nie będzie dłużéy zwlekał tego, czego wymaga sprawiedliwość, przezorność i konwencya polityczna. — W nocie udzielonéy WPanu przez kardynała sekretarza stanu pod d. 29 listopada 1833 roku, powiedziano między innemi, że Jego Świątobliwość przystąpi do dalszych oświadczeń, skoro będzie lepiéy uwiadomiony o zamiarach innych dworów w téy mierze, od których nie może się odłączyć, nie rozważywszy dokładnie powodów nie dozwalających tymże dworom, uznać porządku następstwa zaprowadzonego w Hiszpanii w mieyscu dawnego. Te wyrazy dają przekonanie, że jego świątobliwość nie jest dobrze zawiadomiony o prawach i zwyczajach Hiszpanii we względzie następstwa tronu; a lubo ten przedmiot jest poniekąd domowym tylko, jednak zależy wiele na sprostowaniu błędnych o nim mniemań. Następstwo tronu nie zostało bynaymniéy zmienione przez ustanowienie nowego porządku w mieyscu dawnego; owszém przywrócono owe następstwo, które tak jest dawném jak sama monarchija; następstwo, które było ważne w Arragonii, Nawarze, Kastylii i we wszystkich krajach z których się naród hiszpański utworzył, które w naszych księgach prawa jest zawarte i daje tylko swą koley następującemu z urodzenia; które nareszcie było ciągle zachowywane w Hiszpanii, gdyż kobiety dziedziczyły bez żadnego wyłączenia tron, gdy w tymże stopniu mężczyzny niebyło. Nowe następstwo tronu jest toż samo, które chciano zaprowadzić na początku wieku zeszłego; jest wszelako tak przeciwne prawu, zwyczaiom i uczuciom narodu, iż z wielką tylko trudnością można było przyjąć do naszych ksiąg, obce prawo, zmieniaiące dawne następstwo tronu, które było tak źle przyjęte na ziemi hiszpańskiey, że nie zwracano na niego uwagi i zniesiono zaraz potém na kortezach 1789 roku. — Ferdynad VII. rozkazał w 1830 roku ogłosić uroczyście wspomnioną uchwałę kortezów względem nastepstwa tronu, którą tém mniey za wznowienie uważano, że nosiła szanowną cechę starożytności, będąc poniekąd tylko przywróceniem prawa Partydy; już od sześciu wieków bez przerwy w Hiszpanii zachowywanego. Zgodnie z główną zasadą prawa hiszpańskiego, według którey, w niedostatku syna, córki królewskie na tron wstępują; jak

niemniey, iżby zachować starodawny rostropny zwyczay, aby natępstwo tronu jeszcze za życia panującego było zapewnione, zgromadziły się kortezy w miesiącu Czerwcu 1833 roku i uznały pierworodną córkę Ferdynanda VII, xiężniczkę Austryi, składajac jey przysięgę jako następczyni w braku męzkiego potomka; przyczem uczynić należy uwagę, że w uroczystem zgromadzeniu złożoném z prałatów kościoła, grandów i prokuradorów, nie panowała naymnieysza wątpliwość względem niezawodnego prawa służącego Izabelli II. do tronu. — Gdybyś WPan dostrzegał, iż rzucają przy tamecznym rządzie, choćby tylko cień powątpiewania, jest powinnością WPana zbijać te mylne twierdzenie i wyrazić otwarcie zdanie rządu hiszpańskiego. Sprawiedliwe, rzetelne i użyteczne, ma one jedynie na celu wzniesienie za pomocą nieba, tronu Izabelli, na mocnych i trwałych podstawach, na dawnych ustawach zasadniczych, które w wiekach upłynionych tyle szczęścia i sławy zjednały narodowi. System monarchiczny, podpora pokoju i bezpieczeństwa kraju, daleki od poniesienia tym sposobem jakiego uszczerbku, będzie uważanym za prawe źródło pomyślności narodu, zgoła, jako grunt do gmachn monarchii utrwalający byt teyże. Dla stanu w jakim się znayduje i po tylu poniesionych ofiarach, pragnie Hiszpania wypocząć pod opiekuńczym cieniem tronu, przekonana zdoświadczenia własnego, iż niemasz nic więcey przeciwnego prawdziwey wolności jak nieporządek i wyuzdanie. Jeśli istnie jaki środek uniknienia powrotu złego, jest nim ten: aby z stałością i dobremi zamiarami weyść na dobrą drogę prawa, a królestwo zabezpieczyć od nadużyć wystawiających je na niebezpieczeństwa tysiączne. Zasady, zdania i postępowanie rządu hiszpańskiego, nietylko nie będą wymierzone przeciwko zasadom, oznaczonym ku utrzymaniu towarzystwa europeyskiego, lecz nawet utrwalą naywyższe dobro, spokoyność na półwyspie, co nigdyby nastąpić nie mogło, gdyby przeciwną drogą postępowano. Na ten szczególniey punkt zwracam uwagę WPana, bo lubo niemasz podobieństwa aby sobie ktoś wyobrażał, iż zasady monarchiczne bardzieyby się utrwaliły, gdyby karliści odnieśli przewagę; zapewniamy wszelako uroczyście, iż tryumf tamtey fakcyi, posłużyłby tylko do przedłużenia rewolucyi Hiszpanii.» *(G. W.)*

PODZIĘKOWANIE.

Przejęty dozgonną wdzięcznością ku Osobie W. Syxtusa Lewkowicza med: i chir: doktora, który przez szczęśliwą operacyą wykonaną z naywiększą delikatnością i przez troskliwość i pilność wzorową, po wykonaney operacyi, w przytomności W. doktora medycyny wysłużonego prof. Szastra, uwolnił mnie podpisanego blisko 70 lat życia liczącego od defektu, z przypadku przed lat 17 wydarzonego, i do zupełnego zdrowia przywrócił; — gdy położenie moje stawia mnie w niemożności stósownego wynagrodzenia do ulgi doznaney i pracy podjętey, przeto chciey przyjąć Szanowny Mężu, od przywróconego do zdrowia Starca wyraz publicznego oświadczenia nayżywszey i dozgonney wdzięczności.

Kraków 7 Września 1834 r.

Kasper Sienkowski.

Doniesienia.

Dla mienia rzeczy pod okiem własném, mam honor donieść Prześwietney Publiczności, iż skład sukna móy, dotąd znaydujący się w ulicy Grodzkiey w domu Wgo. Jaszke, do mego własnego na teyże ulicy pod N. 216 przeniosłem, gdzie sprzedaż tegoż artykułu daley kontynować będę.

(2r.) *K. Morbitzer.*

Podpisana ma honor uwiadomić Szanownych Rodziców którzy swe dzieci powierzyć jey edukacyi będą chcieli, iż rozpoczyna dawanie nauk, również muzyki na fortepianie która to w cenę pensyi wchodzić będzie, od dnia 1 Października r. b. W tym celu przeniosła swe mieszkanie do domu Wgo Kosickiego przy ulicy Floryańskiey na drugiem piętrze pod Nro 503.

(1r.) *J. Brossard.*

50 sztuk maciór dóynych Westfalskich są do sprzedania za bardzo umiarkowaną cenę bliższa wiadomość na Kleparzu pod N. 46.